

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji

BMP.0791.4.2024

Pani

Monika Horna-Cieślak
Rzecznik Praw Dziecka

Pan

Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowna Pani Rzecznik,
Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na wspólne wystąpienie Pani Rzecznik oraz Pana Rzecznika z 28 października 2024 r., skierowane do Prezesa Rady Ministrów, a następnie przekazane¹ Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji w celu udzielenia odpowiedzi we współpracy z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) oraz Ministerstwem Sprawiedliwości (MS), uprzejmie przedstawiam następujące informacje, w oparciu m.in. o stanowisko MRPiPS², MS³, Urzędu do Spraw Cudzoziemców (UdSC) oraz Straży Granicznej (SG).

Kwestia poprawy sytuacji małoletnich cudzoziemców bez opieki jest zadaniem bardzo złożonym i wieloaspektowym, wymagającym wypracowania odpowiednich, spójnych rozwiązań systemowych, z uwzględnieniem m.in. aspektów legislacyjnych, ale także finansowych oraz biorących pod uwagę potencjał zasobów ludzkich.

Identyfikowana na przestrzeni ostatnich miesięcy na terytorium Polski wzmożona presja migracyjna, w szczególności na polsko-białoruskim odcinku granicy państwowej, implikuje znaczny wzrost liczby ujawnionych cudzoziemców, w tym osób małoletnich bez opieki, których pobyt na terytorium RP jest nieuregulowany (nielegalny). W kontekście powyższego identyfikowane są różnorodne trudności, w tym związane z umieszczaniem zatrzymanych przez SG osób (cudzoziemców) małoletnich bez opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego lub rodzinach zastępczych zawodowo pełniących funkcje pogotowia rodzinnego.

¹ Pismem z 13 listopada 2024 r. Pana Grzegorza Karpińskiego – Sekretarza Stanu, Zastępcy Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, o sygn. BPRM.5237.2.13.2024.

² Pismo z 28 listopada 2024 r. Pani Aleksandry Gajewskiej – Sekretarza Stanu w MRPiPS, o sygn. DPD-V.55.476.2024.

³ Pismo z 29 listopada 2024 r. Pani Zuzanny Rudzińskiej-Bluszcz – Podsekretarza Stanu w MS, o sygn. DSRiN-VII.070.5.2024.

Powyższa kwestia była dotąd przedmiotem wymiany informacji oraz poglądów na temat możliwych rozwiązań pomiędzy Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) oraz Komendą Główną SG, UdSC, Wojewodą Podlaskim i Wojewodą Lubelskim. Przedmiotowe kwestie były także podnoszone w ostatnim czasie podczas spotkań Podsekretarza Stanu w MSWiA z przedstawicielami Rzecznika Praw Dziecka czy organizacji pozarządowych.

Zgodnie ze stanowiskiem Komendy Głównej SG, należy wskazać, że fundamentem wszystkich rozwiązań prawnych regulujących sytuację małoletnich cudzoziemców jest przede wszystkim dobro dziecka. Bez względu na ich status prawny, małoletni bez opieki mogą korzystać ze wszystkich praw zapisanych w Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o *prawach dziecka* z dnia 20 listopada 1989 r.⁴ W art. 3 ust. 1 Konwencji wskazano, że we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka.

W podobny sposób są skonstruowane przepisy art. 24 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 30 marca 2010 r.⁵, w których wskazano na konieczność uwzględnienia najlepszego interesu dziecka we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych zarówno przez władze publiczne, jak i instytucje prywatne. Powyższa zasada, będąca integralną częścią norm prawnych, ma na celu zagwarantowanie, że wszelkie decyzje i postępowania związane z dziećmi uwzględniają przede wszystkim ich dobro i korzyść. Oznacza to, że pojęcie najlepszego interesu dziecka jest pojęciem na tyle kompleksowym, że powinno być stosowane w sposób zależny od indywidualnej sytuacji danego dziecka. Prawo do ustanowienia odpowiedniego zabezpieczenia praw przysługuje wszystkim małoletnim bez opieki, bez względu na przynależność państwową i ma chronić bez względu na jakiegokolwiek cechy różnicujące od innych.

Odnosząc się do zagadnienia dotyczącego „braku zapewnienia należytej reprezentacji prawnej każdemu małoletniemu cudzoziemcowi bez opieki”, uprzejmie informuję, że resort spraw wewnętrznych i administracji zauważa potrzebę profesjonalizacji kuratorów dla małoletnich bez opieki w postępowaniu o międzynarodową ochronę. Problemy, jakie – z punktu widzenia UdSC – odnotowano w funkcjonowaniu obecnego systemu, to m.in.:

- a) brak osób chętnych do pełnienia roli kuratora;
- b) niska znajomość przez kuratorów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o *udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*⁶ i innych przepisów prawa związanych z ich rolą, co przejawia się m.in. w udzielaniu przez kuratorów

⁴ Dz.U. 1991 Nr 120, poz. 526, z późn. zm.

⁵ Dz.Urz.UE.C Nr 83, str. 389.

⁶ Dz.U. z 2023 r. poz. 1504, z późn. zm., dalej – *ustawa o udzielaniu ochrony*.

pełnomocnictw substytucyjnych do udziału w ich imieniu w składaniu wniosku o ochronę międzynarodową, czy udziału w przesłuchaniu;

- c) brak kontaktu kuratorów z małoletnimi, których reprezentują. Kurator często spotyka się z małoletnim jedynie podczas składania wniosku i przesłuchania; kuratorzy nie wiedzą, gdzie ich podopieczni przebywają, nie przekazują im informacji o tym, co dzieje się w ich sprawach;
- d) rezygnacje kuratorów z pełnienia swoich funkcji, gdyż nie są w stanie lub nie chcą z różnorodnych powodów przyjeżdżać na przesłuchanie do placówki, w której jest umieszczony małoletni.

Dostrzegalna jest zatem potrzeba stworzenia grupy profesjonalnych kuratorów, którzy zostaną kompleksowo przeszkoleni w zakresie procedury o międzynarodową ochronę, kontaktów oraz pracy z dziećmi cudzoziemskimi. Resort spraw wewnętrznych i administracji nie jest jednakże, z uwagi na zakres właściwości, podmiotem wiodącym w przedmiotowych kwestiach.

Zgodnie ze stanowiskiem Komendy Głównej SG, dla zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka konieczne jest podejmowanie decyzji eliminujących pozostawienie małoletniego dziecka w sytuacji zawieszenia i niepewności. Stąd też wszystkie czynności podejmowane wobec tej grupy osób powinny obejmować m.in. jak najszybsze zapewnienie dziecku odpowiedniej reprezentacji prawnej. Małoletni cudzoziemiec pozostający bez opieki na terytorium RP powinien mieć zapewnioną reprezentację od pierwszych chwil po jego zatrzymaniu.

W przypadku, gdy w konkretnej sprawie nie został ustanowiony kurator, np. w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej, przekazania do innego Państwa Członkowskiego na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania Państwa Członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z Państw Członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca⁷, udzielenia pomocy socjalnej oraz udzielenia pomocy w dobrowolnym powrocie do kraju pochodzenia, czy też na czas postępowania w sprawie o zobowiązanie cudzoziemca do powrotu – SG wnioskuje do sądu opiekuńczego o ustanowienie w sprawie kuratora.

Jeżeli nie został w konkretnej sprawie ustanowiony kurator, a zachodzi konieczność zapewnienia małoletniemu cudzoziemcowi pozostającemu pod władzą rodzicielską, którego żaden z rodziców nie może reprezentować, przedstawiciela do dokonywania wszelkich czynności łączących się ze sprawą, SG wnioskuje do sądu opiekuńczego o ustanowienie reprezentanta dziecka.

Nie występuje zatem sytuacja, że dziecko, np. po zakończeniu postępowania o zobowiązanie do powrotu lub postępowania o udzielenie ochrony międzynarodowej, pozostaje bez żadnej formy przedstawicielstwa, bowiem

⁷ Dz.Urz.UE.L Nr 180, str. 31, dalej – rozporządzenie 604/2013.

reprezentant dziecka może skutecznie złożyć stosowny środek zaskarżenia do sądu lub do sądu administracyjnego. Reprezentant dziecka jest bowiem uprawniony do dokonywania wszelkich czynności łączących się ze sprawą, również w zakresie zaskarżenia i wykonania orzeczenia.

Odnosząc się do kolejnej poruszonej w wystąpieniu Pani Rzecznik i Pana Rzecznika kwestii „braku zapewnienia małoletnim cudzoziemcom bez opieki należytej pieczy zastępczej”, uprzejmie informuję, że resort spraw wewnętrznych i administracji dostrzega potrzebę ulepszenia rozwiązań systemowych w zakresie dostępu do placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej małoletnich cudzoziemców bez opieki, ubiegających się w Polsce o udzielenie ochrony międzynarodowej. Poszukując rozwiązania istniejących problemów nie należy tracić z pola widzenia funkcjonującej od wielu lat koncepcji, że małoletni cudzoziemcy bez opieki w pierwszej kolejności są traktowani jak dzieci, a dopiero w drugiej jak cudzoziemcy poszukujący w Polsce ochrony przed prześladowaniem. Kierując się tym założeniem, ustawodawca włączył małoletnich cudzoziemców ubiegających się o ochronę w Polsce do zakresu podmiotowego ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*⁸ (art. 5 ust. 1 pkt 5).

W ocenie MSWiA, koncepcja stworzenia placówki lub placówek opiekuńczo-wychowawczych dedykowanych małoletnim cudzoziemcom bez opieki, ubiegającym się w Polsce o ochronę międzynarodową, jest pomysłem wartym rozważenia. Przedmiotowa idea, jak można sądzić, stanowi nawiązanie do działalności istniejącego przed laty Domu Dziecka przy ul. Korotyńskiego w Warszawie, który specjalizował się w opiece nad cudzoziemcami, w którym zatrudniona była adekwatnie przygotowana kadra pedagogiczna, jak również funkcjonowały zweryfikowane mechanizmy współpracy z placówkami edukacyjnymi i kulturalnymi. W MSWiA rozpoczęły się prace analityczne nad powstaniem takiego ośrodka.

Należy jednak stanowczo podkreślić, że taka placówka (bądź placówki), choć wyspecjalizowana, powinna funkcjonować w ramach istniejącego systemu pieczy zastępczej, na podstawie ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* i w żadnym razie nie powinna wyłączać małoletnich cudzoziemców spod właściwości, wyspecjalizowanego w omawianej tematyce, MRPiPS.

Na marginesie należy zaznaczyć, że Szef UdSC jest organem odpowiedzialnym za podejmowanie decyzji z zakresu szeroko rozumianego prawa migracyjnego, w tym także zabezpieczenia socjalnego i medycznego na czas trwania procedury o udzielenie ochrony międzynarodowej. Do zakresu jego kompetencji nie należy jednak sprawowanie pieczy zastępczej nad małoletnimi cudzoziemcami bez opieki. W ocenie MSWiA zasadne wydaje się wzmocnienie potencjału już istniejącego systemu pieczy zastępczej. Z całą pewnością modyfikacja istniejącego systemu pozwoli na rozwiązanie dostrzeżonych problemów w krótszym czasie i mniejszym kosztem, niż w przypadku budowy nowego systemu pieczy zastępczej dla

⁸ Dz.U. z 2024 r. poz. 177, z późn. zm.

małoletnich cudzoziemców bez opieki w ramach ministerstwa/urzędu innego niż MRPiPS. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że ewentualne stworzenie wyspecjalizowanych placówek w ramach już funkcjonującego systemu pieczy zastępczej pozwoli wykorzystać wiedzę i doświadczenie zatrudnionych już profesjonalistów, których należałoby jedynie doposażyć w dodatkowe kompetencje i umiejętności.

Kolejną ważną kwestią, którą należy zasygnalizować, jest udział SG w procedurach związanych z umieszczaniem małoletnich bez opieki w placówkach pieczy zastępczej. Warto podkreślić, że tryb postępowania SG, jak i właściwych instytucji państwowych, wobec wyżej wymienionej grupy cudzoziemców oraz model zapewniania opieki tym osobom regulują akty prawa krajowego w postaci ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. *o cudzoziemcach*⁹ oraz ustawy *o udzielaniu ochrony*, czy też ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Jednakże, pomimo istniejących rozwiązań ustawowych, są diagnozowane poważne trudności ze znalezieniem miejsca dla małoletnich cudzoziemców bez opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego. Pragnę dodać, że głównym powodem odmowy przyjęcia małoletniego cudzoziemca – jak wynika z informacji przekazywanych przez jednostki organizacyjne SG – są ograniczone możliwości infrastrukturalne danego obiektu (brak dostępnych miejsc).

Dodatkowo, kierownictwo wskazanych placówek zwraca uwagę na obecność w nich dzieci polskich w różnym wieku, w tym w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, wymagających szczególnego traktowania z uwagi na zaniedbania fizyczne i bardzo duży deficyt emocjonalny i rozwojowy, sygnalizując jednocześnie obawy o ich bezpieczeństwo. Nie bez znaczenia pozostają również problemy wynikające z istniejącej bariery językowej, różnic kulturowych oraz związanych z samowolnym opuszczaniem placówek przez małoletnich cudzoziemców.

Informuję ponadto, że na przestrzeni ostatnich miesięcy – z uwagi na rangę przedmiotowego problemu – ze strony SG zostało podjętych szereg intensywnych działań i inicjatyw ukierunkowanych na wypracowanie efektywnego i spójnego systemu opieki, pozwalającego na kompleksowe zabezpieczenie potrzeb małoletnich cudzoziemców bez opieki.

W lutym 2024 r. przedmiotowa problematyka została poruszona podczas spotkania kierownictwa SG z zastępcą Rzecznika Praw Dziecka, a w kolejnych tygodniach przedmiotowy obszar był wielokrotnie poruszany w korespondencji kierowanej do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej czy też Wojewody Mazowieckiego, w której wskazywano na konieczność wprowadzenia pilnych, adekwatnych rozwiązań do występujących w omawianej sytuacji potrzeb i wyzwań.

Ponadto, tematyka związana z trudnościami z umieszczaniem zatrzymanych przez SG osób (cudzoziemców) małoletnich bez opieki w placówkach opiekuńczo-

⁹ Dz.U. z 2024 r. poz. 769, z późn. zm.

wychowawczych typu interwencyjnego oraz próby wypracowania optymalnego modelu działania wobec tej grupy osób, była również podnoszona przez SG podczas szeregu bezpośrednich spotkań, tj. z wicemarszałkiem Senatu RP, Wojewodą Podlaskim, wiceprezydentem miasta Białystok, a także kierownictwem Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego. Elementem uzupełniającym całokształt podejmowanych dotychczas przez SG – na poziomie centralnym – czynności w omawianej kwestii, jest szeroka aktywność formacji w zakresie prowadzenia rozmów z dotychczasowymi partnerami, współpracującymi organizacjami międzynarodowymi oraz pozarządowymi na rzecz wypracowania optymalnego modelu działania wobec cudzoziemców.

Uzupełniając, pragnę także odnieść się do poruszonej w piśmie Pani Rzecznik i Pana Rzecznika problematyki handlu ludźmi.

Każda osoba małoletnia, bez względu na płeć, pochodzenie czy status pobytowy, może stać się ofiarą handlu ludźmi, który stanowi poważne naruszenie podstawowych praw człowieka, a w przypadku małoletnich – praw dziecka. Ryzyko to wzrasta w odniesieniu do małoletnich cudzoziemców przybywających do Polski bez opieki; stanowią oni bowiem grupę szczególnie wrażliwą – ze względu na swój wiek, sytuację migracyjną, jak też brak prawnego opiekuna.

W Polsce każdą ofiarę handlu ludźmi, również małoletnią, obejmuje Program wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi realizowany przez Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne (KCIK)¹⁰.

W przypadku osoby małoletniej przebywającej w Polsce bez opieki, wstępnie zidentyfikowanej jako ofiara handlu ludźmi, sąd opiekuńczy wydaje postanowienie o umieszczeniu jej w specjalnej placówce opiekuńczo-wychowawczej, przygotowanej do przyjęcia niepełnoletnich ofiar handlu ludźmi bądź w rodzinie zastępczej, a także o ustanowieniu przedstawiciela prawnego, czyli kuratora. Zazwyczaj tymczasowym opiekunem prawnym zostaje specjalista z KCIK. Przedmiotowe działania są podejmowane bez zbędnej zwłoki oraz z poszanowaniem zasady kierowania się dobrem dziecka. Tak ustanowiony kurator reprezentuje dziecko w postępowaniu przed sądem opiekuńczym oraz w innych postępowaniach, np. związanych z legalizacją pobytu w Polsce czy też organizacją jego powrotu do kraju pochodzenia (pod warunkiem, że przemawia za tym dobro dziecka i jeśli procedura umożliwi bezpieczny powrót do tego kraju).

Warto jednak podkreślić, że mimo stosunkowo niewielkiej liczby małoletnich identyfikowanych w Polsce jako ofiary handlu ludźmi¹¹, MSWiA otrzymuje sygnały m.in. z KCIK o trudnościach ze znalezieniem miejsca w placówce lub rodzinie

¹⁰ Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi jest zadaniem publicznym, realizowanym i finansowanym przez MSWiA, skierowanym do polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi.

¹¹ Zgodnie z cyklicznie przekazywanymi przez Prokuraturę Krajową do MSWiA danymi, liczba zidentyfikowanych małoletnich ofiar handlu ludźmi w Polsce wynosiła w 2023 r. 11 na 1043 wszystkich ofiar, 25 na 277 w 2022 r. oraz 30 na 447 w 2021 r.

zastępczej, która byłaby odpowiednio przygotowana na przyjęcie małoletniej ofiary handlu ludźmi.

Należy podkreślić, że osoby sprawujące pieczę zastępczą lub kadra placówki opiekuńczo-wychowawczej, do której trafiają małoletnie ofiary handlu ludźmi, powinny być właściwie przeszkolone w kwestii opieki i pracy z ofiarą przestępstwa; powinny również znać kontekst kulturowy kraju pochodzenia dziecka oraz posiadać narzędzia do komunikacji (znajomość wspólnego języka). Dzieci – ofiary handlu ludźmi, które były wykorzystywane w celach seksualnych, zmagające się z traumą, mogą przejawiać trudne, niekiedy agresywne, destrukcyjne i autodestrukcyjne zachowania. Opiekunowie powinni być na takie zachowania przygotowani; powinni także wiedzieć, jak reagować bez szkody dla dziecka i innych małoletnich obecnych w placówce/rodzinie zastępczej.

Innym odnotowywanym problem jest kilkukrotne przenoszenie dziecka, zanim trafi ono do właściwej placówki. W przypadku wszystkich małoletnich, w szczególności ofiar przestępstwa, ważne jest jak najszybsze zapewnienie – poprzez stabilizację i budowanie poczucia bezpieczeństwa – odpowiednich warunków do pracy z traumą. Zmiana opiekuna lub przenoszenie dziecka może powodować pogłębienie traumy i poczucia destabilizacji, a przez to negatywnie wpłynąć na proces zdrowienia i nawiązanie więzi z opiekunem.

Ponadto, o ile w dużych miastach istnieją większe możliwości zapewnienia małoletniej cudzoziemskiej ofierze handlu ludźmi dostępu do tłumacza i psychologa, o tyle w mniejszych miejscowościach stanowi to wyzwanie.

Odnosząc się do kwestii związanych z „określaniem wieku małoletnich cudzoziemców”, uprzejmie informuję, że właściwe oszacowanie wieku jest konieczne dla zagwarantowania odpowiednich praw cudzoziemca w trakcie prowadzenia postępowania w sprawie udzielenia ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz postępowania w sprawie zobowiązania do powrotu, którego istotnymi elementami są identyfikacja cudzoziemca, jak i zabezpieczenie na potrzeby realizacji decyzji o zobowiązaniu do powrotu poprzez umieszczenie osoby w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców.

Obecny kształt prawny, uregulowany w ustawie o *cudzoziemcach*, określa tryb postępowania w przedmiotowej materii, wskazując, że badania lekarskie mogą być przeprowadzone tylko i wyłącznie w przypadku, gdy ustalenie rzeczywistego wieku cudzoziemca nie jest możliwe na podstawie zgromadzonej w sprawie dokumentacji, dotyczącej jego identyfikacji. Przepisy prawa nie regulują katalogu dokumentów, które pozwalałyby na jednoznaczną identyfikację wieku osoby, ale powinny to być dokumenty umożliwiające powiązanie osoby okaziciela z tym dokumentem, np. poprzez umieszczoną na nim fotografię. Ponadto, przepisy prawa uzależniają dopuszczalność badania lekarskiego w celu ustalenia wieku małoletniego cudzoziemca przyjmowanego do strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców lub przy przyjęciu wniosku o ochronę międzynarodową w Polsce od faktu powzięcia wątpliwości przez organ.

Stąd też, w przypadku wątpliwości dotyczących wieku cudzoziemca, który podaje się za osobę małoletnią i nie dysponuje dokumentami tożsamości, poddaje się go – za jego zgodą lub za zgodą jego przedstawiciela ustawowego – odpowiednim badaniom lekarskim, ukierunkowanym na ocenę biologicznego wieku. Wyniki badań lekarskich wskazują szacowany wiek biologiczny tej osoby, wraz ze wskazaniem granicy błędu. Należy zaznaczyć, że do chwili ustalenia rzeczywistego wieku cudzoziemca, osobę podającą swój wiek poniżej 18 lat traktuje się jako małoletnią – zgodnie z zasadą domniemania małoletności. W przypadku, gdy po przeprowadzeniu badania lekarskiego nadal istnieją wątpliwości odnośnie do rzeczywistego wieku cudzoziemca, również traktuje się go jako małoletniego.

Jednocześnie należy wskazać, że badanie lekarskie w sposób obiektywny stwierdza rzeczywisty wiek osoby badanej z minimalną granicą błędu. Takie badanie ma charakter jednorazowej wizyty u lekarza, nie powodując zbędnych dolegliwości lub stresu u osoby badanej.

Przywołane w wystąpieniu Pani Rzecznik oraz Pana Rzecznika alternatywne metody ustalania wieku z udziałem pracowników socjalnych czy psychologów bądź „innych wykwalifikowanych specjalistów z doświadczeniem w zakresie badania rozwoju dziecięcego”, sprowadzające się do badania wieku cudzoziemca w oparciu o czynniki psychologiczne i rozwojowe lub środowiskowe, biorąc pod uwagę doświadczenia nie tylko polskiej SG, ale również obowiązujące standardy i praktykę w innych Państwach Członkowskich Unii Europejskiej, nie są w stanie zapewnić tak wysokiej dokładności rezultatu.

Dodatkowo metody alternatywne w stosunku do badania lekarskiego wiążą się ze znacznie wyższą granicą błędu odnośnie do wieku, co potencjalnie może prowadzić do umieszczania w placówkach interwencyjnych dorosłych ludzi z zaburzeniami rozwoju, narażając małoletnich na krzywdę.

Proponowane metody alternatywne wiążą się również z narażeniem cudzoziemca na liczne rozmowy z przywołanymi specjalistami różnych dyscyplin naukowych czy z zakresu pomocy socjalnej oraz koniecznością wielokrotnej ingerencji w życie prywatne cudzoziemca. W skrajnych przypadkach takie alternatywne metody badawcze mogłyby narażać organy na zarzut naruszenia zakazu tortur.

W kontekście argumentów stawianych w korespondencji należy podnieść, że dotychczas stosowana metodologia badań lekarskich odpowiada przyjętym standardom, stosowanym w innych państwach europejskich. Zatem, w opinii MSWiA nie ma zasadności zmian regulacji prawnych w tym obszarze.

Odnosząc się do poruszonego w piśmie Pani Rzecznik i Pana Rzecznika zagadnienia „detencji małoletnich bez opieki”, uprzejmie informuję, że kwestie związane z detencją osób małoletnich były już wielokrotnie przedmiotem korespondencji prowadzonej przez Komendę Główną SG zarówno z Rzecznikiem Praw Dziecka, jak również z Rzecznikiem Praw Obywatelskich w latach ubiegłych. Szanując pogląd zawarty w przesłanym stanowisku, dotyczący postulatu nieumieszczenia

małoletnich bez opieki w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców, uprzejmie informuję, że nie ma praktycznych możliwości jego wdrożenia bez ryzyka realnego zwiększenia zagrożenia nieuregulowaną migracją do Polski.

Całkowity zakaz umieszczania małoletnich cudzoziemców bez opieki w strzeżonych ośrodkach w wielu przypadkach mógłby powodować negatywne skutki dla tych osób. Należy mieć na uwadze ryzyko wykorzystywania osób małoletnich nie tylko w celach migracyjnych, ale również w obszarze działalności przestępczej, w tym również – podkreślanego w stanowisku – handlu ludźmi. W konsekwencji, w odniesieniu do tej grupy osób, pośrednim efektem umieszczania ich w strzeżonych ośrodkach jest ich zabezpieczenie przed zagrożeniami wynikającymi z dalszej nieuregulowanej migracji.

Analizy struktury i charakteru migracji obecnie występujących w Polsce, w szczególności na polsko-białoruskim odcinku granicy państwowej, pokazały, że małoletni cudzoziemcy często wbrew przepisom starają się migrować poprzez Polskę, jako pierwszego kraju na granicy zewnętrznej Unii Europejskiej do innych państw obszaru Schengen. Brak jakichkolwiek mechanizmów zapobiegających tego typu zjawiskom powodowałoby realne i wysokie ryzyko zwielokrotnienia tego typu zjawisk. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że to w szczególności małoletnie osoby podróżujące bez opieki są wyjątkowo narażone na przemoc i stanie się ofiarami działań o charakterze przestępczym, w tym handlu ludźmi.

Należy również podkreślić, że obecnie obowiązujące przepisy prawa w sposób adekwatny i proporcjonalny regulują status rodzin z małoletnimi, jak również małoletnich bez opieki w kontekście detencji administracyjnej. Ustawa o cudzoziemcach, mając na uwadze dobro cudzoziemców, a w szczególności – małoletnich dzieci, uregulowała kwestie związane z nielegalną migracją, wprowadzając rozwiązania pozwalające na stosowanie szeregu alternatywnych do detencji środków zabezpieczających, tj.: obowiązek zdeponowania dokumentu podróży, zgłaszania się do organu SG w określonych odstępach czasu, wpłaty zabezpieczenia pieniężnego, zamieszkiwania w wyznaczonym miejscu, tym samym traktując detencję jako środek ostateczny i stosowany na jak najkrótszy okres.

Mechanizm podejmowania decyzji o umieszczeniu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub o zastosowaniu środków alternatywnych jest dwupłaszczyznowy. W pierwszej kolejności organ SG ocenia możliwość wydania postanowienia o zastosowaniu środków alternatywnych i dopiero w przypadku uznania braku zasadności – składa wniosek do sądu o umieszczenie cudzoziemca w strzeżonym ośrodku. Następnie sąd ocenia słuszność złożonego wniosku, mając możliwość wydania postanowienia o umieszczeniu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub też o zastosowaniu środków alternatywnych.

Odnosząc się do małoletnich cudzoziemców pozostających bez opieki – zgodnie z regulacjami tejże ustawy – w przypadku zatrzymania małoletniego cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki, SG występuje do sądu właściwego ze względu na miejsce zatrzymania małoletniego cudzoziemca

z wnioskiem o umieszczenie go w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w strzeżonym ośrodku. Sąd natomiast, rozpatrując wniosek o umieszczenie w strzeżonym ośrodku małoletniego cudzoziemca przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki, kierując się jego dobrem, uwzględnia w szczególności stopień rozwoju fizycznego i psychicznego małoletniego cudzoziemca, jego cechy osobowości, okoliczności zatrzymania oraz warunki osobiste przemawiające za umieszczeniem go w strzeżonym ośrodku. W takim ośrodku może być umieszczony małoletni cudzoziemiec przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki, który ukończył 15 rok życia.

Straż Graniczna dokłada jednakże wszelkich starań, by pobyt małoletniego w strzeżonym ośrodku był dla niego jak najmniej dotkliwy i aby warunki tam panujące były przyjazne dziecku. Małoletni cudzoziemcy posiadają swobodę poruszania się po obiekcie strzeżonego ośrodka, z wyłączeniem części administracyjnych, w tym korzystania z infrastruktury wewnętrznej i zewnętrznej ośrodka optymalnie dostosowanej do ich potrzeb.

Wskazywane w korespondencji zróżnicowanie sytuacji prawnej małoletnich przebywających w Polsce bez opieki w zależności od toczącego się w ich sprawie postępowania administracyjnego poprzez wyłączenie detencji małoletnich bez opieki korzystających z przepisów ustawy o *udzielaniu ochrony* wynika z harmonizacji prawa krajowego z prawem Unii Europejskiej, w tym przede wszystkim w zakresie unormowań wynikających z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w *sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (wersja przekształcona)*¹², a także dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w *sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (wersja przekształcona)*¹³, w kierunku wykorzystania w prawie krajowym dopuszczonych dyrektywami rozwiązań o charakterze fakultatywnym, znajdujących swoje odzwierciedlenie we wskazanym akcie prawnym.

Regulacje zawarte w przywołanej powyżej ustawie, dotyczące całokształtu procedur realizowanych z udziałem małoletnich cudzoziemców bez opieki oraz innych osób o szczególnych potrzebach, w tym kwestia stosowania wobec tej grupy osób środka w postaci strzeżonego ośrodka, są, co do zasady, zgodne ze standardami zawartymi w ww. dyrektywach Parlamentu Europejskiego i Rady. Szczególną troską objęci zostali w szczególności małoletni cudzoziemcy bez opieki, wobec których – w myśl art. 24 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE – został określony tryb postępowania uniemożliwiający stosowanie detencji administracyjnej.

Należy również zwrócić uwagę, że przepisy Konwencji o *prawach dziecka* dopuszczają możliwość stosowania detencji małoletnich, zastrzegając jedynie,

¹² Dz.Urz.U.E.L Nr 180, str. 60.

¹³ Dz.Urz.U.E.L Nr 180, str. 96.

że powinna być ona zgodna z prawem, jako środek ostateczny i na możliwie najkrótszy czas, co jest zgodne z polskim ustawodawstwem i praktyką działania organów państwa. W kontekście powyższego, w opinii MSWiA, należy pozostawić obecny kształt uregulowań prawnych w omawianej kwestii.

Ministerstwo Sprawiedliwości, odnosząc się do wystąpienia Państwa Rzeczników w pkt 1, tj. *braku zapewnienia należytej reprezentacji prawnej każdemu małoletniemu cudzoziemcowi bez opieki* oraz w pkt ., tj. *detencji małoletnich bez opieki*, wskazało, że przedmiotowa problematyka została uregulowana w ustawie *o udzielaniu ochrony* oraz ustawie *o cudzoziemcach*, które pozostają poza zakresem właściwości MS.

Niezależnie od powyższego, mając na uwadze, że Państwo Rzecznicy wskazali MS w swoim wystąpieniu do udzielenia odpowiedzi w zakresie pkt 1 i 4, przywołany resort przekazał stanowisko w przedmiotowym zakresie.

Jak wskazało MS, przepisy ustawy *o udzielaniu ochrony* przewidują szczególną procedurę azylową dla małoletniego cudzoziemca bez opieki, pozwalającą objąć go jedną z ustawowych form ochrony już od momentu przybycia na terytorium Polski, w tym głównie poprzez nadanie mu statusu uchodźcy. Charakterystyczną cechą tej procedury jest jej wnioskowy charakter. Wniosek w imieniu małoletniego, może złożyć kurator (ustanowiony przez sąd opiekuńczy) lub przedstawiciel organizacji międzynarodowej lub pozarządowej, która zajmuje się udzielaniem pomocy prawnej cudzoziemcom (art. 26 ust. 2 ustawy *o udzielaniu ochrony*). Procedura ta w praktyce determinowana jest pierwszymi czynnościami wykonywanymi z udziałem małoletniego bez opieki, który powinien wyrazić chęć złożenia wniosku funkcjonariuszom SG. Organ ten występuje wówczas niezwłocznie do sądu opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce pobytu małoletniego z wnioskiem o:

- a) ustanowienie kuratora do reprezentowania małoletniego w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej, a także, jeżeli będzie to konieczne, z wnioskiem dotyczącym przekazania do innego Państwa Członkowskiego na podstawie *rozporządzenia 604/2013*, udzielenia pomocy socjalnej oraz udzielenia pomocy w dobrowolnym powrocie do kraju pochodzenia (art. 61 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy *o udzielaniu ochrony*),
- b) umieszczenie go w pieczy zastępczej.

Sąd opiekuńczy ustanawia kuratora niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia otrzymania wniosku (art. 61 ust. 2 ustawy *o udzielaniu ochrony*).

Wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony w imieniu małoletniego bez opieki przez kuratora przyjmuje i rejestruje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni roboczych od dnia ustanowienia przez sąd kuratora, organ SG właściwy ze względu na miejsce pobytu małoletniego bez opieki.

Przepisy ustawy nie określają, kto może być ustanowiony kuratorem małoletniego cudzoziemca, wobec czego zasadnym wydaje się odniesienie do stosownych

przepisów ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*¹⁴. Z treści art. 178 § 2 *k.r.o.* w związku z art. 148 § 1, § 1a, § 2 *k.r.o.* wynika, że kuratorem powinna być osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych, niepozbawiona praw publicznych bądź taka, w stosunku do której nie zachodzi prawdopodobieństwo, że nie będzie się wywiązywała należycie z nałożonych na nią obowiązków. Podkreślenia wymaga, że jest to kurator procesowy, ustanowiony jedynie do reprezentowania małoletniego w toku postępowania o udzielenie ochrony międzynarodowej, a także, jeżeli będzie to konieczne, z wnioskiem dotyczącym przekazania do innego Państwa Członkowskiego na podstawie rozporządzenia 604/2013, udzielenia pomocy socjalnej oraz udzielenia pomocy w dobrowolnym powrocie do kraju pochodzenia (art. 61 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o udzielaniu ochrony). Zatem wybór osoby kuratora będzie zależał od okoliczności konkretnej sprawy, jej stopnia skomplikowania i kompetencji kandydata.

Ustawodawca w art. 99 § 1 *k.r.o.* wskazał wymagania wobec reprezentanta dziecka, co także winno zostać uwzględnione przy ustanawianiu ww. kuratora. Małoletni bez opieki, zaraz po złożeniu deklaracji o zamiarze złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, jest kierowany do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego lub do zawodowej rodziny zastępczej, pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. Ustawodawca, dostrzegając okoliczność, że niejednokrotnie małoletni cudzoziemiec przybywa na terytorium Polski wraz z osobą dorosłą, przewidział, że jeżeli małoletniemu bez opieki towarzyszy dorosły krewny w linii prostej drugiego stopnia lub w linii bocznej drugiego lub trzeciego stopnia, organ SG we wniosku o umieszczeniu małoletniego w pieczy zastępczej może wskazać powierzenie pełnienia funkcji rodziny zastępczej temu krewnemu, jeżeli wyrazi on na to zgodę. Sąd orzeka w przedmiocie wniosku o umieszczenie małoletniego w pieczy zastępczej niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 10 dni od dnia złożenia wniosku.

Istotne jest również, że wraz z wnioskiem o umieszczenie w pieczy zastępczej, organ SG może ponadto wystąpić do sądu o udzielenie zabezpieczenia, o którym mowa w art. 755 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – *Kodeks postępowania cywilnego*¹⁵ w postaci roztoczenia pieczy nad małoletnim bez opieki przez krewnego na czas prowadzenia postępowania o umieszczenie małoletniego bez opieki w pieczy zastępczej.

Odrębną kwestią jest natomiast legalizacja pobytu na terytorium Polski cudzoziemskich dzieci nieposiadających uregulowanego statusu pobytowego w Polsce, które na mocy orzeczenia sądu zostały umieszczone w pieczy zastępczej albo w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej. Należy zauważyć, że wszyscy obywatele krajów trzecich, w tym małoletni cudzoziemcy, przebywający nielegalnie na terytorium Polski, podlegają potencjalnie procedurze zobowiązania cudzoziemca

¹⁴ Dz.U. z 2023 r. poz. 2809, z późn. zm. – dalej *k.r.o.*

¹⁵ Dz.U. z 2024 r. poz. 1568, z późn. zm.

do powrotu, uregulowanej w ustawie o cudzoziemcach. W zależności od ujawnienia okoliczności nielegalnego pobytu cudzoziemca na terytorium Polski organom SG, organy te wszczynają procedurę zobowiązania cudzoziemca do powrotu.

Umieszczenie małoletniego cudzoziemca w pieczy zastępczej, np. w placówce opiekuńczo-wychowawczej, wobec którego, z uwagi na nielegalny pobyt jest prowadzone postępowanie w sprawie zobowiązania do powrotu lub może zostać wszczęte takie postępowanie, może mieć charakter tymczasowy, tj. w celu zabezpieczenia aktualnych potrzeb małoletniego dziecka. Okoliczność taka sama w sobie co do zasady nie powinna zatem, jak się wydaje, stanowić podstawy udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy małoletniemu cudzoziemcowi przebywającemu w Polsce nielegalnie.

Problematyka dotycząca reprezentacji prawnej małoletnich cudzoziemców bez opieki, zainteresowanych ubieganiem się w Polsce o udzielenie ochrony międzynarodowej, jest zatem zagadnieniem szczególnie wrażliwym, wielopłaszczyznowym oraz wymagającym transparentnej współpracy przedstawicieli różnych resortów oraz instytucji zaangażowanych w ich realizację. Propozycja przedstawiona w piśmie Pani Rzecznik i Pana Rzecznika w zakresie stworzenia nowej instytucji kuratora posiadającego rozszerzone kompetencje na wzór reprezentanta dziecka, w opinii MS wydaje się warta rozważenia, przy jednoczesnym podjęciu prac analitycznych, mających na celu ocenę funkcjonowania obowiązujących regulacji, jak również prognozowanych skutków opracowania nowych rozwiązań, przy zachowaniu naczelnej zasady dobra dziecka.

Niezależnie od powyższego, MS zaznaczyło, że ocena sytuacji prawnej małoletniego cudzoziemca powinna każdorazowo nastąpić w odniesieniu do zaistniałego stanu faktycznego w świetle obowiązujących regulacji prawnych, a także w kontekście procedury akceptacji w polskim porządku prawnym decyzji i orzeczeń wydanych w innym państwie. Działania sądu mają charakter prewencyjny i powinny prowadzić do usunięcia stanu zagrożenia dla dziecka oraz kompleksowo zabezpieczyć jego interes i ukształtować jego sytuację poprzez zapewnienie mu należytej opieki i warunków rozwoju zgodnie z zasadą jego dobra.

Różnicowanie sytuacji prawnej dzieci przebywających w Polsce bez opieki w zależności od rodzaju postępowania administracyjnego, które toczy się w ich sprawie, w opinii MS nie wydaje się uzasadnione.

Ministerstwo Sprawiedliwości podkreśliło, że jak wskazują liczne badania i opracowania naukowe, detencja, ze względu na izolacyjną specyfikę, jest niezgodna z interesem dziecka, a pobyt w strzeżonym ośrodku wywiera traumatyczny wpływ na jego ogólny dobrostan i zdrowie psychiczne. Dodatkowo jest sprzeczna z potencjalnym procesem integracji społecznej w naszym kraju. Biorąc pod uwagę potrzeby dzieci cudzoziemskich związane z ich wiekiem, wrażliwością czy niemożliwością samodzielnego funkcjonowania – decyzje o stosowaniu wobec nich detencji powinny stanowić środek ekstraordynaryjny,

wykorzystywany wyłącznie w przypadkach, gdy niemożliwe jest zastosowanie środków wolnościowych oraz w najkrótszym możliwym okresie.

Pragnę wskazać, że w stanowisku przekazanym przez MRPiPS poinformowano, iż do ww. resortu dociera wiele sygnałów o rosnącej liczbie małoletnich cudzoziemców bez opieki, których pobyt na terenie Rzeczypospolitej Polskiej jest nieuregulowany. Resort rodziny ma na uwadze konieczność zabezpieczenia wszystkich małoletnich oraz wypracowania rozwiązań, które zapewniłyby umieszczanie w pieczy zastępczej dzieci cudzoziemskich przybywających do Polski bez opieki przedstawiciela ustawowego. Z uwagi na powyższe MRPiPS uważnie analizuje zaistniałą sytuację, a także pracuje nad rozwiązaniem pojawiających się trudności z umieszczaniem małoletnich cudzoziemców bez opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego lub rodzinach zastępczych zawodowych, pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

Niestety możliwości obecnego systemu, prowadzonego jako zadanie powiatów, są niewystarczające i nie zaspokajają potrzeb zabezpieczenia wszystkich małoletnich. Dotychczas nie wypracowano rozwiązania, które zapewniłoby natychmiastowe i bezproblemowe umieszczanie w pieczy zastępczej dzieci cudzoziemskich przybywających na teren Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki przedstawiciela ustawowego.

Zgodnie z art. 186 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań wojewody należy kontrola nad realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, pieczy zastępczej, usamodzielnień pełnoletnich wychowanków i adopcji, wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. W ramach analizy skali i natężenia problemu, MRPiPS zwróciło się do przygranicznych urzędów wojewódzkich z prośbą o wskazanie skali przedmiotowego zjawiska w poszczególnych województwach, sposobu i efektywności współpracy z SG, możliwości skutecznego wykorzystania miejsc interwencyjnych w podmiotach pieczy zastępczej, jak również o wyrażenie opinii odnośnie zasadności tymczasowego rozwiązania sytuacji przez utworzenie dedykowanych małoletnim cudzoziemcom interwencyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych. Wojewodowie w udzielonych odpowiedziach wskazali na problemy, których skala i charakter wymaga szczegółowego przeanalizowania, celem podjęcia odpowiednich działań. W opinii urzędów wojewódzkich zasadne byłoby utworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych przygotowanych do pracy z cudzoziemcami bez opieki, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest nieuregulowany.

Niemniej, w opinii MRPiPS, jakkolwiek przemawiają za utworzeniem ww. placówek względy organizacyjne (szybkie umieszczenie, specjalnie przygotowana i przeszkolona kadra), rozwiązanie proponowane przez urzędy wojewódzkie jest dyskusyjne z punktu widzenia społecznego, z uwagi na problemy adaptacyjne i potencjalne trudności z późniejszym usamodzielnianiem wychowanków i włączaniem ich w środowisko lokalne.

Zdaniem MRPiPS, utworzone placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego, dedykowane małoletnim cudzoziemcom, powinny mieć charakter wyłącznie tymczasowy. Takie działanie byłoby przejściowym sposobem rozwiązania kryzysowej sytuacji dzieci przebywających często zbyt długo w pomieszczeniach służb przygranicznych. Finansowanie tego rodzaju placówek powinno być zagwarantowane ze środków budżetu państwa (przeznaczonych na dzieci cudzoziemskie bez opieki). Właściwym rozwiązaniem wydaje się także, w opinii MRPiPS, powierzenie przez powiaty tworzenia takich placówek organizacjom pozarządowym, wyspecjalizowanym i doświadczonym w pracy z cudzoziemcami.

W stanowisku MRPiPS podkreślono także, że dla małoletnich przybywających z krajów afrykańskich i azjatyckich, Polska jest często tylko przystankiem w drodze do Europy Zachodniej. Stąd częste ucieczki i wynikająca z nich duża rotacja. Jednak niektórzy z podopiecznych będą pozostawać w Polsce, dlatego tak ważne byłoby tworzenie równoległe do placówek – indywidualnych planów pobytu małoletnich, zakładających możliwość pobytu takich osób w rodzinach zastępczych rekrutowanych ze środowisk imigrantów, którzy osiedli w Polsce. Co więcej, elementem kontraktu z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi placówki, powinna być również pomoc w organizowaniu i rekrutowaniu rodzin zastępczych dla wychowanków, którzy mają zamiar pozostać w Polsce, co po uzyskaniu przez małoletniego statusu pobytowego pozwoli także na przeprowadzenie procesu usamodzielnienia, ukierunkowanego na adaptację do miejscowych warunków.

Skalę tego typu potrzeb obrazuje liczba małoletnich cudzoziemców doprowadzonych do placówek przez SG – w 2023 r. było to 68 osób. W opinii MRPiPS oznacza to, że początkowo należałoby rozważyć znalezienie trzech powiatów, w których powstałyby tego rodzaju placówki, zakładając przy tym obserwowaną dużą rotację wychowanków (liczne ucieczki).

W przypadku woli podjęcia takich działań, kolejnymi krokami zdaniem MRPiPS byłoby:

- 1) ustalenie czy istnieją inne niż budżet państwa możliwości finansowania tego typu zadania;
- 2) wspólne ustalenie pomiędzy MRPiPS a MSWiA trybu przekazania środków do powiatów (orientacyjny koszt kontraktu dla jednej organizacji pozarządowej na prowadzenie placówki oraz rekrutację i wsparcie rodzin zastępczych to 2,5-3 mln zł rocznie). Powyższe oznacza łączną skalę potrzeb zbliżoną do 10 mln zł na rok;
- 3) ustalenie przez wojewodów, które powiaty byłyby gotowe zlecić prowadzenie takich placówek w ramach konkursu;
- 4) uzgodnienie z Rzecznikiem Praw Dziecka przedmiotowej kwestii, tak by wnioski w tym obszarze traktował jako sytuację szczególną w procesie wydawania opinii o zasadności utworzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej;

- 5) przygotowanie przez MRPiPS wytycznych określających warunki konkursów, które ogłoszą powiaty.

Niezależnie od podejmowanych działań, w opinii MRPiPS należy rozważyć długofalowe rozwiązanie ustawowe, pozwalające na tworzenie takich placówek bez przypisania ich do powiatu i określenia dla nich innych reguł działania niż obowiązujące obecnie dla placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego. W takim przypadku, zdaniem MRPiPS, zasadne byłoby również prawne ujednoczenie zasad finansowania dzieci bez opieki w pieczy zastępczej. Obecnie pobyt małoletnich bez opieki w pieczy zastępczej jest finansowany z rezerwy celowej budżetu państwa, ale dysponentem jest w zależności od etapu procedury – MSWiA (UdSC) albo MRPiPS. Ponadto, istotne byłoby, zdaniem MRPiPS, wprowadzenie rozwiązania prawnego, które daje podstawę do wykreślenia z listy wychowanków w przypadku długotrwałych ucieczek.

Powyższe rozwiązania, jak zaznaczyło MRPiPS, wymagają jednak w pierwszej kolejności konsultacji międzyresortowych, a następnie wprowadzenia zmian systemowych i prawnych, które umożliwiłyby realizację wskazanych wyżej propozycji.

Z poważaniem

z up. Maciej Duszczyk
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)

Otrzymuje:
Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.